

DOI: 10.18559/SOEP.2015.9.6

RECENZJE I REKOMENDACJE

Ryszard Kata, Magdalena Cyrek, Małgorzata Wosiek, Tomasz Potocki, Władysława Jastrzębska, *Strefa euro. Między sceptycyzmem a realizmem*, Wydawnictwo CeDeWu Sp. z o.o. na zlecenie Uniwersytetu Rzeszowskiego, Warszawa 2015, ss. 210, ISBN 978-83-7556-744-1

W 2015 roku, w ramach programu edukacji ekonomicznej i projektu VI edycji studiów podyplomowych „Mechanizmy funkcjonowania strefy euro” realizowanego przez pracowników Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego we współpracy z Narodowym Bankiem Polskim, ukazała się monografia pięciu autorów opatrzona tytułem: *Strefa euro. Między sceptycyzmem a realizmem*. W jej obrębie, oprócz wprowadzenia i zakończenia zawierającego syntetyczne wnioski oraz rekomendacje wypływające z przeprowadzonych badań, znalazło się pięć rozdziałów obejmujących analizę wybranych problemów i wyzwań stojących zarówno przed krajami tworzącymi obecnie Unię Gospodarczą i Walutową, jak i państwami, które stoją przed koniecznością wyboru optymalnej ścieżki integracji ze strefą euro, w tym Polską. Całość wzbogaca słowniczek starannie dobranych i zin-

terpretowanych pojęć, co ze względu na część adresatów tej książki, czyli studentów, praktyków gospodarczych, polityków i pracowników administracji, jest niewątpliwym jej atutem.

Jak bardzo trafnie podkreślił recenzent rekomendowanej monografii prof. zw. dr hab. Krzysztof Opolski, „autorzy ukazują w niej blaski i cienie procesu integracji walutowej, a ich obiektywna analiza, opierająca się na rzetelnie zgromadzonym i opracowanym materiale statystyczno-dokumentowym, dostarcza argumentów zarówno eurosceptykom, jak i euroentuzjastom”.

Jakkolwiek więc plon wydawniczy związany z podjętą przez autorów problematyką jest wyjątkowo obfity, to już przytoczone argumenty przemawiają za rekomendacją tej książki.

Polecam ją z jeszcze kilku ważnych, jak sądzę, powodów, przede wszystkim dlatego, że:

- jest wielopłaszczyznowym ujęciem pozwalającym czytelnikom nie tylko lepiej zrozumieć mechanizmy i wyzwania stojące przed strefą euro, ale także poznać problemy związane z przygotowaniem do procesu integracji walutowej, niezależnie od terminu ewentualnej akcesji Polski do tych struktur;

- ukazuje zarówno aspekty gospodarcze, jak i społeczne integracji gospodarczo-walutowej, jej uwarunkowania i konsekwencje traktowane jako wyzwania dla przedsiębiorstw, instytucji finansowych, władz i administracji samorządowej, a nawet gospodarstw domowych;
- autorzy odważnie, nie stroniąc od własnych przemyśleń, ale i z dużą wnikliwością, podjęli wiele kontrowersyjnych kwestii, sądów i opinii stanowiących podstawę bogatych oraz trafnie sformułowanych wniosków i postulatów;
- książka jest źródłem inspiracji skłaniających do różnej natury przemyśleń oraz refleksji.

Takie podejście znalazło odbicie w logicznej strukturze książki, zredagowanej na podstawie bogatych i wnikliwie przeanalizowanych materiałów oraz właściwie dobranej i wykorzystanej literatury przedmiotu, zarówno krajowej, jak i zagranicznej.

W rozdziale I, autorstwa Ryszarda Katy, pt.: *Polityka fiskalna UE wobec kryzysu zadłużenia krajów strefy euro* ukazane zostały trudne wyzwania związane z utworzeniem budżetu centralnego UE, wyrażające się m.in. w konieczności ustanowienia unii politycznej, związanej z kolei ze zgodą na: zmniejszenie suwerenności, przejście ryzyka za zobowiązania innych członków UGW powstałe w drodze emisji euroobligacji, utworzenie instytucji zarządzającej budżetem i ustanowienie skutecznej demokratycznej kontroli nad nią. Autor słusznie zatem podkreśla, że podstawowym warunkiem pogłębienia integracji fiskalnej w strefie euro jest wzmocnienie integra-

cji politycznej, w szczególności uniknięcie możliwej utraty konkurencyjności krajów peryferyjnych.

Rozdział II pt.: *Wpływ kryzysu na zmiany społeczno-ekonomiczne w krajach UE o odmiennym zaawansowaniu integracji walutowej*, napisany przez Magdalenę Cyrek, ukazuje na podstawie bogatych analiz statystycznych niski poziom konwergencji gospodarczej i społecznej w ramach strefy euro oraz wyraźne zróżnicowanie reakcji kryzysowych w pozostałych krajach UE, uwarunkowane odmiennymi przesłankami pozostawiania poza UGW, przede wszystkim widoczną heterogenicznością gospodarczą krajów strefy euro.

W rozdziale III pt.: *Realna konwergencja krajów UE – wyzwania dla pogłębienia procesów integracji* Małgorzata Wosiek koncentruje się na problemach konwergencji dochodowej i technologicznej wybranych 18 krajów UE w latach 1995–2013, ukazując m.in.: słabnącą dynamikę procesu konwergencji technologicznej w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, związaną głównie z mechanizmami modernizacji technologicznej opartej na imporcie technologii i dyfuzji innowacji przynoszącymi wprawdzie efekty krótko- i średnioterminowe, lecz niedającymi gwarancji kontynuacji procesu w długim okresie. Autorka przekonująco argumentuje, że – niezależnie od zdynamizowania konwergencji dochodowej w tych krajach – wygasające tempo konwergencji technologicznej rodzi zagrożenie procesu pełnej integracji europejskiej. To z kolei przemawia za niespiesznym podążaniem Polski w kierunku integracji walutowej, lecz w takim tempie, aby

zniwelować znamiona asymetryczności procesu integracji europejskiej.

Rozdział IV pt. *Wpływ kryzysu finansowego na poziom rozwoju systemu finansowego w Polsce na tle strefy euro i wybranych krajów świata*, autorstwa Tomasza Potockiego, zawiera wieloaspektowe analizy podstawowych mierników rozwoju systemu finansowego w Polsce na tle wybranych gospodarek UE i świata i w ten sposób ukazuje ważny problem, mianowicie znaczenie i wpływ rozwoju rynków finansowych oraz oferowanych usług na podejmowane decyzje finansowe gospodarstw domowych. W opinii Autora, choć Polska systematycznie odrabia dystans mierzony poziomem rozwoju finansowego w ujęciu jednowymiarowym (wskaźnik relacji między kredytami prywatnymi a wartością PKB), to jednak jej luka rozwojowa jest nadal wyraźna, a dalsze jej redukcje wiąże się z wieloma niebezpieczeństwami związanymi z trafnością indywidualnych decyzji konsumentów i z brakiem ich odpowiedniej edukacji finansowej, zwłaszcza w warunkach tzw. finansjalizacji, czyli wpływu instytucji finansowych na rozwój makroekonomiczny, instytucjonalny i indywidualny w obszarze gospodarstwa domowego.

W rozdziale V pt.: *Aktualne wyzwania dla polityki pieniężnej Europejskiego Banku Centralnego a dylematy akcesji Polski do strefy euro* Władysława Jastrzębska formułuje tezę, że kryzys finansowy przeniesiony na obszar europejskiej unii walutowej podważył stabilność wspólnego obszaru walutowego

oraz wpłynął na pojawienie się kryzysu zadłużenia tzw. krajów peryferyjnych. Autorka słusznie podkreśla, że takie kraje, jak m.in.: Grecja, Portugalia, Hiszpania czy inne kraje Europy Środkowo-Wschodniej po przystąpieniu do strefy euro nadmiernie korzystały z taniego pieniądza, co wprowadziło początkowo duże pozytywne impulsy gospodarcze, ale w konsekwencji przyczyniło się do załamania gospodarczego. W tym kontekście trafnie nawiązuje do polskich realiów oraz do – jej zdaniem – niewątpliwie przesadzonych, eksponowanych w niektórych publikacjach, kosztów pozostawiania przez Polskę poza strefą euro i unią bankową polegających na postrzeganiu jej przez członków strefy w roli państwa mniej znaczącego i niebiorącego udziału w rozstrzyganiu ważnych problemów gospodarczych UE. Rozdział kończy wymowne pytanie: Czy ucieczka z drugiego kręgu integracyjnego nie stałaby się krokiem w przepaść?

Ten, z konieczności, dość ogólny przegląd głównych problemów monografii ukazuje jej interdyscyplinarny charakter oraz niewątpliwie walory poznawcze i praktyczne.

Godzi się podkreślić, że treść książki, zakres i sposób prezentowanych w niej zagadnień doskonale wpisują się w aktualną debatę, gdy wyzwania stojące przed Polską stały się przedmiotem wielu niezależnych raportów, analiz i polemik w środowisku naukowym, politycznym oraz publicystycznym, gdy z wielką troską i obawami wypowiedziało się już tyle autorytetów.

Małgorzata Słodowa-Hełpa

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
Katedra Makroekonomii i Badań nad Rozwojem